

Brev till Medlemmarna i Heidenstamsällskapet, juli 2022 (4 sidor), från Håkan Jaldung, ordförande.

Heidenstamsällskapet har trots pandemin kunnat fortsätta att både utföra och utveckla sin verksamhet. Vandringar i Heidenstams fotspår och sällskapets Övraliddag har genomförts med stort deltagande från medlemmar och styrelse. Framtiden kommer att vara ljus och positiv om vi lyckas fortsätta vår nära samverkan.

I sällskapets årsmöte och i anordnade aktiviteter brukar vanligtvis cirka 20–25 procent av medlemmarna delta. Så har nog genomgående varit fallet under sällskapets snart 50-åriga historia. Då våra medlemmar bor spridda över landet måste det anses vara ett gott resultat i tider då intresset synes minska för eget deltagande i olika former av ideell verksamhet.

Jag är ganska säker på att en återkommande medlemskontakt, även en kontakt med medlemmar som vanligtvis inte deltar i våra möten och aktiviteter, har en avgörande betydelse för fortsatt årligt medlemskap. Det är viktigt att på olika sätt hålla kontakten med alla de medlemmar som har sökt sig till vårt sällskap på grund av sitt intresse för Heidenstams verk och person.

Månadsbrevet är en sådan medlemskontakt. De skapar förutsättningar för att sprida kunskap om Heidenstams författarskap och informera om styrelsens arbete mellan årsmöten och andra aktiviteter. Alla medlemmar har inte e-postadress vilket naturligtvis medför ett administrativt merarbete samt en viss portokostnad. En bra och regelbundet återkommande medlemskontakt är ändå vår viktigaste insats i styrelsearbetet. Formerna för medlemskontakten bör övervägas tid efter annan.

Månadsbrevet kan tendera att bli långa. Men flera medlemmar har framfört att ”vi vill läsa mer om sällskapet och få del av mer Heidenstamina”. Det här brevet blir därför extra långt för att tillgodose just ett sådant medlemsintresse.

Sällskapets senaste aktivitet var en vandring vid Örberga, Örgården och Nässja. Medlemmarna Fredrik och Elisabeth Vahlquist och Magnus och Märta Christina Vahlquist var ciceroner och berättade på ett mycket initierat och intresseväckande sätt om platsernas historia och Heidenstams vänskap med prins Eugen och annat som hör till dessa vackra platser. Heidenstams tal vid domarringen i Nässja belystes. Stort tack till familjerna Vahlquist och till medlemmarna Elizabeth Wrangsjö och Anna-Maria Liljebjörn för fina uppläsningar ur Heidenstams prosa och lyrik samt medlemmen Lars Normell för ett insiktsfullt avslutande inlägg vid domarringen! Heidenstamsällskapet är dess medlemmar!

Utan att vilja föregripa kommande styrelsens programarbete kring framtida vandringar i Heidenstams fotspår vill jag ändå föreslå en vandring vid och omkring Naddö, kanske som en del av programmet under sällskapets jubileumsår 2024. Det är då 50 år sedan sällskapet bildades i Motala. Under åren som Heidenstam bodde på Naddö skrev han flera av sina mest berömda verk, mötte där många kända personer och deltog aktivt i samhällsdebatten på olika sätt. Vår förra ordförande Anna-Lena Höglund har under många år bott vid Naddö och har stor kunskap om Heidenstam och Naddö som är värdefull att ta vara på. Vi kan även glädjas åt att vi internt i sällskapet har flera uttolkare och uppläsare av Heidenstams texter. Förutsättningarna kan knappast vara bättre för ett heldagsprogram omkring Naddö med Heidenstam i centrum. Kanske det kan bli av.

Unika miljöer, engagerande föreläsare, uppläsare och ciceroner samt koncentrerat lyssnande medlemmar i Heidenstamsällskapet! Vad mer kan man önska sig av en vandring i Heidenstams fotspår vid Örberga, Örgården och Nässja i mitten av juni 2022.

Lyssna på Elisabeth Wrangsjös uppläsning, klicka på länken
https://youtu.be/WqjtT1_1BjQ

Påminner här om årsmötet och sommarmötet i Västra Ny samt prisutdelningen på Övralid den 6 juli. Årsmötet börjar klockan 11.00 och där tas stadgeenliga frågor upp. Föreläsare vid sommarmötet är Folke Dahlberg Sällskapets ordförande Jonas Modig, se utsänd inbjudan/kallelse. Övralidstiftelsens prisutdelningsceremoni börjar klockan 16.00 på sedvanlig plats.

”Vernerdagen” i Olshammar genomförs den 17 augusti. Ansvarig för vårt deltagande är styrelseledamoten Calill Ohlsson. Programmet kommer som vanligt att publiceras på hemsidan och skickas ut med e-post och postbrev under juli. Operasångare och musiker deltar.

Styrelsen kommer att förnyas vid årsmötet och vi kan se fram mot intressanta och spännande program i Heidenstamsällskapets anda och regi, kanske redan i höst eller under vintern.

En återkommande fråga är: Hur var Heidenstam som person? Många ”tyckare” har skrivit ner sina positiva uppfattningar om honom. Andra har valt ett kritiskt betraktelsesätt. De flesta av oss har nog en alldeles egen uppfattning om Heidenstam. Oavsett vilket betraktelsesätt som väljs är det uppfattningar från personer, som träffade honom, pratade med honom och kanske lärt känna honom, som ger oss bäst vägledning.

Men hur närmar man sig frågan om en död diktares personlighet? Några texter av Sven Stolpe föreslås. I boken *Sven Stolpe berättar Verner von Heidenstam Svenska folkets litteraturhistoria*, kapitel 16 *Bakom kulisserna*, sidorna 229–242 finns ledtrådar. Stolpe skriver bland annat: *”Men även om Heidenstam skydde vissa former av gemenskap – särskilt vanligtvis den vanliga svenska, spritbestänkta och vulgära – var han en man med mycken ömhet och finess, lätt att röra, alltid beredd att trösta”*. Förvånande? Inte alls.

Förra styrelseledamoten Gunilla Hammarland har överlämnat ett brev som en skolelev skrev efter ett besök på Övralid under år 1937. Läs tidsdokumentet genom att [klicka här](#) eller gå till vår hemsida under fliken Sällskapet, kategorin Tankar & Utkast som en inledning till månadens Heidenstamiana, som rör Heidenstams födelsebygd och hans hemlängtan.

Vid sällskapets Övraliddag den 17 maj i år nämndes *Verner von Heidenstams skissbok Reseminnen 1876–1877*, utgiven år 1939, med inledningsord av Heidenstams vän, Sven Hedin. En av teckningarna i boken föreställer en solnedgång över Vättern. Hedin skriver att ”denna bild förråda skaldens kärlek till Sveriges gåtfulla, sagomättade sjö. Vid dess strand är han född, där har han tillbringat större delen av sitt liv och där skall han också sova den sista sömnen”. I en av dikterna i *Ensamhetens tankar* från 1888 skrev han bland annat: ”Jag längtar hem. Jag längtar var jag går – men ej till människor! Jag längtar marken, jag längtar stenarna där barn jag lekt”.

Ur talet på Omberg: ”Och vilken bygd är det inte, som breder sig omkring oss! Här under oss å ena sidan de öppna östgöta fält, där fädrens arbete gjort dem bördiga och rika och där trivsam gladlynt-het har bo innanför trädgårdsgrindarna. Och där i väster nedanför skogsåsarna den blåaste bland sjöar. Där man åt två håll inte ser land. Skymde ej grantopparna, skulle jag härifrån kunna se de avlägsna Tivedshöjder, mellan vilka jag hade mitt barndomshem. Högt inför de tusen som här äro samlade vill jag tacka mitt öde för att jag fått en sådan födelsebygd. Det är en gåva som doftar glädje ända till livets sista stund”.

Vilka hågkomster bar Heidenstam på och vilka minnesbilder hade han i sitt inre när han tänkte tillbaka på sin födelsebygd? Här några utdrag ur *"När kastanjerna blommade Minnen från Olshammar"*:

- ❖ "Godset med sina bruk och många underlydande gårdar sträckte sig utefter Vätterns Tivedsstränder och öar, hade till stor del förvärvats genom min morfars far och innehades nu i sin helhet av hans efterkommande".
- ❖ "Utanför gårdsgrindarna stod Tiveden, hemlighetsfull, mörk och lockande".
- ❖ "Nära på dagligen var jag ute med mina föräldrar på segelturer. Vättern bildade här en hel arkipelag av skogbevuxna öar och holmar".
- ❖ "På två håll glittrade lummiga vättersvikar, där näckrosor tusentals gungade utefter vassarna och ljustereldarna ringlade om höstaftnarna. Den lukt från milor, som är skogsbon kär, kunde ibland på senhösten tränga sig ända till portarna. Dag och natt ljöd de avlägsna bruksmedjornas dunk, så ofta det inte var torka utan fanns vatten i den å, som med sina forsars drev hamrarna. Med allt detta och med sin frukrika trädgård, sina vikar och öar, sina skogiga åsar och vildmarken strax utanför grindarna, var gården ett inåtvänt rike långt borta från den oro, som bodde vid de stora farvägarna".

Texterna i minnesboken skrevs många år efter det att Heidenstam skrivit dikten *Tiveden*. Läser man den och jämför med texterna om Tiveden i minnesboken, är det lätt att finna att Heidenstam älskade skogen Tiveden minst lika mycket som han älskade sjön Vättern. Det förhållandet saknar naturligtvis betydelse för det är kärleken till födelsebygden/hembygden i ett vitt begrepp som främst förknippas med Heidenstams författarskap.

Ordförande i Heidenstamsällskapet har tidigare varit Ingvar Peterzén (interim ordförande en kort tid), Sven Slotter, Sven-Ingvar Nilsson, Gunnel Liljedahl, Maria Waxegård, Anna-Lena Höglund och Elizabeth Wrangsjö. De har alla tillsammans med övriga i styrelserna lyft fram varierande delar av Heidenstams författarskap, både lyrik och prosa, och hans person. Deras arbete för sällskapet har under åren varit en ledstjärna fram till nutid.

Vid årsmötet 2022 överlämnar jag ordförandeskapet till en ny kraft. Ett stort tack till nuvarande och tidigare styrelseledamöter, som under min ordförandetid ingått i styrelsen, och till alla engagerade medlemmar i vårt fina sällskap! Lycka till framöver!

Avslutningsvis vill jag särskilt tacka två medlemmar som har haft stor betydelse för att ni under sju år har fått del av månadsbrevet! Även här är födelsebygden i centrum. Solweig Larsson är sällskapets skattmästare och styrelseledamot. Solweig och jag var grannar, barndoms- och skolkamrater bosatta i Olshammar. Solweig var i yrkeslivet ekonomiansvarig vid Munksjö Aspa bruk med sällskapets nuvarande revisor Bo Ribers som företagets revisor under en tid. Valet som skattmästare var självklart. Solweig har bland annat distribuerat ett 80-tal månadsbrev till er via e-post och postbrev.

Medlemmen Gunvor Nyman tillhör sällskapets medlemmar som "på distans" följer sällskapets verksamhet. Gunvor var klasskamrat med Solweig och mig och var bosatt inom Aspa bruksområde. Hon har en yrkesbakgrund som journalist och chefredaktör. Vi har samtalat om form och innehåll i månadsbrevet.